

VOJENSKÉ ASPEKTY OBRANY ČSFR

Změny v politické situaci, které jsou charakteristickým rysem současného období vývoje v Evropě, se odrazily v obsahu nové vojenské doktríny a dalších vojenskopolitických opatřeních vypracovaných velením ČSA k zajištění bezpečnosti našeho státu.

V článku bych rád objasnil přístupy velení ČSA k této problematice z hlediska nového postavení ČSFR v Evropě i ve světě.

Mezinárodní situace je v posledních dvou letech charakteristická rozvíjením procesů politického a vojenského uvolňování. Přechod od bipolární, blokové politiky mezi Východem a Západem, k multilaterálnímu demokratickému systému bezpečnostních vztahů se výrazně zrychlil a bezesporu přinesl řadu pozitivních výsledků.

Jsme svědky toho, že vývoj v Evropě, zejména v její střední, východní a jiho-východní části, zásadně změnil její dosavadní tvář. Sjednotilo se Německo, zanikl Varšavský pakt a dochází k postupné transformaci NATO. Svobodné volby v bývalých socialistických státech daly vzniknout pluralitním demokraciím. Rozpadl se Sovětský svaz, vytvořilo se problematické a z dnešního pohledu nestabilní Společenství nezávislých států (SNS). Pokračovalo snižování počtů ozbrojených sil a v rámci KBSE začaly vznikat instituce k řešení bezpečnostních otázek.

Uvedený proces, jak potvrdil světový i evropský vývoj zejména v uplynulém roce, však není přímočarý. Ukázalo se totiž, že formování nové celoevropské bezpečnostní struktury, jež by nahradila dosavadní bipolární systém, je provázeno množstvím rizik a komplikací, včetně vytváření ohnisek napětí. Mnohé z nich přerostly, jak to ukázal vývoj v Perském zálivu, bývalém Sovětském svazu i na Balkáně, v nebezpečné krizové situaci a v případě Jugoslávie dokonce v občanskou válku.

Dynamika a mnohdy nepředvídatelné změny v tomto vývoji nás proto nutí nově přistupovat k hodnocení uvedených trendů, jejichž dopady mají bezprostřední vliv na formování nové bezpečnostní politiky evropských států, včetně ČSFR.

O které negativní faktory a bezpečnostní rizika především jde?

Z tohoto hlediska nás zajímá zejména situace ve státech střední a východní Evropy. Pozitivně hodnotíme hluboké demokratické změny v tomto regionu a následný politický vývoj. Současně však vidíme, že některé tyto politické jevy jsou negativně ovlivňovány dědictvím minulosti, politickou nevyzrálostí, složitostmi transformace ekonomiky a z toho plynoucího sociálního napětí. Průběžně také vyvstává řada složitých otázek při řešení konkrétních etnických rozporů včetně uplatňování územních požadavků.

Vzhledem k těmto skutečnostem nemůžeme vyloučit určitá bezpečnostní rizika, jež by mohla přerůst v konfliktní situace nejen uvnitř jednotlivých států, ale i mezi nimi navzájem.

Evropský region je ohraničen stabilizujícím a upevňujícím se systémem bezpečnosti garantovaným Severoatlantickým paktem, Evropským, společenstvím, Západoevropskou unií a na druhé - východní straně obtížně předvídatelným společenskopolitickým a ekonomickým pohybem v jednotlivých zemích bývalého Sovětského svazu. Jinými slovy relativní rovnováha sil, jež existovala v evropském blokovém uspořádání, už neplatí a spolehlivá protieskalační síť mezistátních vztahů na poli bezpečnosti však dosud vytvořena nebyla.

Novým činitelem, který bude významně ovlivňovat evropský bezpečnostní vývoj a postavení států ve střední Evropě, je sjednocené Německo - náš bezprostřední soused.

Je zřejmé, že se Německo již nyní stává nejvýznamnější ekonomickou a politickou mocností. Prudce roste jeho vliv nejenom v zemích s ním bezprostředně sousedících - tedy i v ČSFR - ale rovněž v jižní a východní Evropě.

Nejvýrazněji se na této tendenci podílí mohutný hospodářský potenciál SRN, disponující rozsáhlými finančními zdroji, moderním průmyslem a vyspělou technologickou a vědeckotechnickou základnou. Současná nepříznivá situace v československé ekonomice, do značné míry způsobená ztrátou odbytišť v zemích bývalé RVHP, vytváří předpoklady k širokému pronikání německého kapitálu na náš vnitřní trh. Věřme, že tento trend nepřekročí únosnou míru, která by vážněji poškozovala zájmy naše i zemí střední a východní Evropy a dál komplikovala jejich již tak složitý vývoj k tržnímu hospodářství. Pozitivním přínosem by se v tomto směru mohla stát nová bilaterální smlouva mezi SRN a ČSFR.

V této souvislosti nemohu opomenout skutečnost vyplývající z dosud trvajících rozmístění ozbrojených sil bývalého SSSR ve východní části Německa. V současné době jde o 230 000 osob, 2412 tanků, 2020 děl a 460 letounů. Vzhledem ke změněné situaci v bývalém Sovětském svazu nelze proto vyloučit možnost vzniku určitých komplikací při jejich plánovaném odsunu v průběhu příštích tří let především v důsledku jeho nestabilizace.

Za jedno z hlavních potenciálních rizik, které může bezprostředně ohrozit bezpečnost v Evropě, považujeme mimořádně složitý vývoj v bývalém Sovětském svazu.

Je zřejmé, a nynější situace to potvrzuje, že rozpad SSSR směřuje k novému rozdělení politických sil v jednotlivých republikách. Zřejmě podníti různé společenské kruhy k intenzivnějšímu využívání prvků nacionalismu při prosazování partikulárních zájmů. Objektivní nerovnováha ekonomických potenciálů, rozdílnost geopolitických podmínek a řada dalších faktorů se při uplatňování specifických zájmů jednotlivých republik mohou stát zdrojem napětí a vnitřních ozbrojených konfliktů.

Již dnes vývoj v nově vytvořeném Společenství nezávislých států ukazuje, že na okraji Ruska může vzniknout prstenec národních států s těžko vypočítatelnou vnitřní i zahraniční politikou, v níž zejména v počátečním období budou převládat prvky nacionalismu.

Výrazně se tyto tendence projevují i na Ukrajině, kde roste vliv nejenom demokratických sil.

Jsme svědky toho, že nové SNS zatím hledá řešení otázek kompetencí mezi celkem a jednotlivými republikami ve všech oblastech. Jedním ze závažných činitelů, který zásadně ovlivní vytváření nového Společenství nezávislých států, je neexistence reálné a dlouhodobé ekonomické koncepce, která by zastavila hospodářský úpadek společností. Zatím parafovaná smlouva o hospodářské spolupráci jednotlivých republik tuto koncepci nemůže nahradit. Její plnění bude velmi složitým a obtížným procesem, jehož úspěch dnes není možné zaručit.

Situaci ztěžují rovněž tradiční rozpory mezi Ruskem a Ukrajinou, sílící vliv islámu ve středoasijských republikách a v neposlední řadě i problémy spojené s ozbrojenými silami SNS.

Ukazuje se, že proces transformace ozbrojených sil někdejšího SSSR na podmínky nového státoprávního uspořádání, především pak vynucená delimitace pravomocí v otázkách velení a disponování strategickými jadernými zbraněmi, představují nejzávažnější rizika nejenom budoucího vývoje SNS, ale i evropské a světové bezpečnosti.

I při zachování centrální podřízenosti strategických jaderných zbraní bude důležitý způsob řešení otázky substrategických jaderných zbraní a dalších zbraní hromadného ničení, které jsou dosud dislokovány převážně ve všech svazových republikách. Problémy rovněž přetrvávají v otázkách rozdělení vojenského letectva a námořnictva, přičemž do popředí vystupují zejména rozpory mezi Ruskem a Ukrajinou o charakteru podřízenosti Černomořské flotily.

O narůstající krizi bývalé sovětské armády svědčí i skutečnost, že stále nebylo dosaženo smluvně zakotveného kompromisu ani v otázce konvenčních ozbrojených sil. Na stanovisku vybudovat vlastní armády trvají Ukrajina, Ázerbajdžán, Moldavsko, Bělorusko, Uzbekistán, Turkmenie a zřejmě i Ruská federace, tj. více než polovina členských států SNS. Naděje na uskutečnění záměru vytvořit spojené ozbrojené síly nepřineslo ani shromáždění důstojníků, konané 17. 1. t.r. v Moskvě. Vzniká tak nebezpečí, že celkové počty ozbrojených sil jednotlivých republik SNS přesáhnou limity stanovené pro bývalý Sovětský svaz Smlouvou o konvenčních ozbrojených silách v Evropě. Tím by byla zpochybněna platnost závěrů Pařížských dohod 1989. Současně vzrůstají obavy z nekontrolovatelného prodeje zbraní a bojové techniky zejména do krizových oblastí rozvojového světa.

Nezbývá tedy než konstatovat, že perspektivy dalšího vývoje na území bývalého Sovětského svazu lze ztěžlivě předvídat. Naděje na urychlenou stabilizaci současných poměrů jsou však vzhledem k pokračujícímu hospodářskému úpadku nereálné. Z vojenského hlediska pak tento region musíme považovat i nadále za jeden z nejnebezpečnějších prvků možné destabilizace na evropském kontinentu.

Konstatování, že současný vývoj v Evropě s sebou nepřináší jenom pozitivní tendence, potvrzuje vnitropolitická krize v Jugoslávii.

Nemám v úmyslu se podrobně zabývat příčinami jejího vzniku, či detailním rozбором dosavadního průběhu. Chci jen krátce poukázat na některé skutečnosti, které by mohly záporně ovlivnit situaci na Balkáně, včetně možných dopadů na oblast střední a východní Evropy.

Hlavní a podle našeho názoru obtížně řešitelný rozpor současné situace

v Jugoslávii představuje budoucí podoba jejího státoprávního uspořádání. Dosavadní vývoj, při kterém dochází k uznávání nezávislosti jednotlivých republik ze strany mnoha evropských států (hlavně států ES), svědčí o tom, že je návrat k původnímu federálnímu státu nemožný. Rozpad Jugoslávie je skutečností.

Nelze vyloučit, že v Jugoslávii dojde i přes opatření OSN k obnovení, či lépe řečeno k pokračování občanské války, zejména v souvislosti s otázkou nového vymezení státních hranic, jakož i potřebou řešit požadavky národnostních menšin. Hrozba tohoto rizika se však netýká jen Jugoslávie, ale také celé oblasti Balkánu. Nelze totiž vyloučit, že s rozpadem jugoslávské federace dojde k jakési "řetězové" reakci. Již nyní některé státy vyhlásují vůči jednotlivým jugoslávským republikám své politické požadavky a územní nároky.

Uvědomujeme si, že tento nebezpečný proces v obou zmíněných zemích, tj. Jugoslávii a zejména bývalém Sovětském svazu, má nesporně negativní dopady na současnou asociační tendence ve střední Evropě a ohrožuje rodící se systém evropské bezpečnosti. Je zřejmé, že narušení integrity obou těchto států, územní spory mezi jejich dřívějšími svazovými a federativními republikami přerůstají v lokální konflikty.

V neposlední řadě výrazné změny v početních stavech a dislokaci ozbrojených sil mohou značně zpomalit praktickou realizaci Smlouvy o konvenčních ozbrojených silách v Evropě a Vídeňského dokumentu 1990. Současně mohou ohrozit přípravu Helsink 1992. Obavy z těžko předvídatelného dalšího vývoje v uvedených zemích pravděpodobně přimějí jejich sousedy k zachování dosavadního obranného potenciálu, popř. i k přijetí dalších opatření k zajištění vlastní bezpečnosti.

Zdánlivě mimo rámec dosud hodnocených otázek by se mohla jevit problematika vztahů mezi průmyslovým Severem a chudým Jihem.

Obecně řečeno - tradiční rozdělení světa na Západ a Východ postupně mizí. Přenášá se v globálním měřítku na rozpor mezi Severem a Jihem, obsahujícím řadu bezpečnostních rizik pro světový i evropský vývoj.

V čem tato bezpečnostní rizika především spočívají? Ukazuje se, že poměrně příznivější mezinárodní klima mezi velmocemi a ekonomicky vyspělými zeměmi Evropy se prozatím málo promítá do rozvojového světa. Nebezpečné jsou zejména projevy jeho militarizace, eskalace násilí a možnosti vzniku ozbrojených konfliktů se zeměmi Severu, jak ukázala válka v oblasti Perského zálivu.

Oficiální statistiky jednoznačně ukazují, že rozvojové země Jihu jsou dnes nejen hlavním odbytištěm pro výrobce zbraní a bojové techniky průmyslově vyspělých států Severu, ale také jejich stále větším producentem. Tím se v nich nejen zvyšuje politická, ekonomická a vojenská labilita, ale současně se oslabuje bezpečnost i v ostatních světových regionech.

Nejohroživější bezpečnostní riziko však představuje skutečnost, že některé země Jihu usilují zařadit do výzbroje svých armád nejmodernější prostředky hromadného ničení. Mnohé z nich, např. Írán, Pákistán a Indie, urychlují, či dokonce dokončují výzkumné a vývojové programy vlastních jaderných zbraní. Nabízí se jim také stále více možností zabezpečit jejich výrobu za pomoci odborníků ze středoasijských republik bývalého Sovětského svazu. Nelze vyloučit ani případný prodej jaderné technologie, prostředků a surovin potřebných k výrobě jaderných zbraní. A to

právě v době, kdy jaderné mocnosti uzavírají bilaterální dohody o jejich omezení, či dokonce likvidaci.

Potřebné je rovněž důsledně se připravit na boj s mezinárodním terorismem a obchodem s narkotiky, především ze zemí chudého Jihu, což dosud nepatřilo mezi důležité prvky naší bezpečnostní politiky.

Z uvedených skutečností vyplývá, že současná situace v Evropě i ve světě signalizuje některé tendence, jež by mohly za určitých podmínek přerůst v konfliktní situaci. V této souvislosti se krátce zmíním o formování mezinárodně politických záruk bezpečnosti v současném přechodném období.

Na základě podrobné analýzy vojenských aspektů mezinárodní politiky přistoupilo velení ČSA k vypracování vojenskopolitických opatření k zajištění bezpečnosti ČSFR.

Východním vojenskopolitickým dokumentem k tomu se stala vojenská doktrína ČSFR, která jednoznačně stanoví, že hlavním úkolem ČSA je zajištění suverenity země. Mimořádně složité vnější, ale i některé vnitřní podmínky tento úkol ovšem velmi komplikují. Dnes však již přesto můžeme potvrdit, že z **vojenskopolitického hlediska chceme zajistit naši bezpečnost na následujících třech principech:**

- v rámci procesu KBSE,
- na základě bilaterálních smluv, především s našimi bezprostředními sousedy,
- na široké spolupráci s vojenskopolitickými a vojenskými orgány Severoatlantické aliance, ZEU a v budoucnu i s Evropskými společenstvími.

Náš stát se aktivně přihlásil k myšlence sjednocené Evropy. V praxi to tedy pro nás znamená, že se pozornost ozbrojených sil zaměří především na budování celoevropského systému bezpečnosti v rámci KBSE. Naše orientace na vytváření celoevropského bezpečnostního systému, jako hlavního garanta naší suverenity a bezpečnosti, vyplývá mimo jiné i z toho, že nová vojenskopolitická situace v Evropě prakticky vyloučila možnost, že by naše země mohla získat statut neutrálního státu. Jako nereálné se zakrátko také ukázalo počítat prozatím s plnoprávným členstvím v Severoatlantické alianci i když z dlouhodobého hlediska takový krok nevylučujeme.

V současné době, kdy se stále zřetelněji rýsují kontury dříve zcela nepředvídatelných rizik, si však musíme položit otázku, zda dosavadní bezpečnostní systém vytvořený v rámci KBSE je již dostatečně akceschopný, aby mohl vzniku případného konfliktu zabránit nebo dokonce mu čelit.

Dosavadní zkušenosti bohužel ukazují, že tomu tak dosud není. Konflikt v Jugoslávii to jednoznačně potvrzuje. Jsme toho názoru, že jestliže se nepodaří uvedený stav co nejdříve změnit, nastane objektivně situace, kdy se význam procesu KBSE, zvláště v oblasti politickobezpečnostní, bude snižovat.

Jsem názoru, že proces KBSE, tak jak byl koncipován, splnil svoji historickou úlohu. Byl prostředkem zmírňování napětí v bipolárně rozděleném světě. Je třeba jeho úlohu nově definovat a vytvořit v jeho rámci takové instituce, které by byly schopny evropskou bezpečnost formovat.

Pařížská Charta zdůrazňuje skutečnost, že současné hrozby, rizika a výzvy jsou všem Evropanům společné. Společný by měl tedy být i nástroj, jehož prostřednictvím by bylo možné takovým nebezpečím čelit.

Jeví se nám proto účelné prosazovat rozšíření pravomocí jak Střediska pro

předcházení konfliktům, tak i Sekretariátu KBSE. Účelné by podle našeho názoru bylo zvážit i vytvoření orgánu v rámci KBSE, který by měl k dispozici např. technické prostředky průzkumu ke zjištění a monitorování skutečné situace v krizové oblasti, sbor pozorovatelů vytvářený např. jen pro určité případy, policejní síly a jednotky mírových sil vytvářené na principu mírových sil OSN.

Na tomto místě je nutné zdůraznit, že ačkoli chápeme NATO jako v současnosti nejdůležitějšího garanta evropské bezpečnosti a ve vztahu k československým ozbrojeným silám jako nenahraditelný zdroj rozvíjení jejich vojenskoodborné a technické přípravy, tak si myslíme, že vojenskopolitické aspekty bezpečnosti v Evropě by měly být řešeny v rámci KBSE. Důvodem je, že systém bezpečnostních záruk NATO nepokrývá celou zájmovou sféru KBSE.

Je zřejmé, že československá zahraniční politika musí využít všech možností k zajištění suverenity ČSFR. Z tohoto hlediska se jeví potřebné podporovat a posilovat další rozvoj procesu KBSE za předpokladu, že se podaří dosáhnout jeho zefektivnění.

V uplynulém období jsme mimořádnou pozornost věnovali navázání konstruktivní spolupráce s armádami sousedních států, ale také s ozbrojenými silami Spojených států, Francie, Itálie a některými dalšími.

Sledujeme tím nejenom vzájemně prospěšný rozvoj spolupráce, který by se měl po jisté době projevit ve zkvalitnění naší armády, ale, a myslím si, že to je hlavní cíl bilaterální vojenské spolupráce, prohloubení vzájemné důvěry, vzájemného poznání a především vzájemného pochopení. Dnes již můžeme konstatovat, že v uplynulém roce se nám podařilo uzavřít řadu dohod o vojenské spolupráci, které představují podle našeho názoru i významný prvek stability ve střední Evropě.

I když zde nelze dopodrobna uvádět obsah jednotlivých dohod, přesto uvedu alespoň rámcově jejich hlavní charakteristiku.

V loňském roce se uskutečnila bilaterální i tripartitní setkání ministrů obrany Maďarska, Polska a ČSFR. Na základě jejich výsledků již spolupracujeme nebo budeme spolupracovat s těmito zeměmi při řešení jak vojenskopolitických, tak vojenskoodborných otázek. Uskuteční se např. konzultace o otázkách vojenské doktríny a mezinárodní bezpečnosti. Ve Varšavě se již v tomto roce uskutečnila významná konference o problémech "rozumné dostatečnosti" apod. Za velmi významnou považujeme dohodu o koordinaci postupu v otázkách odzbrojení a opatřeních k posilování důvěry. Spolupracovat hodláme však také v oblastech vyzbrojování a oprav techniky, vědeckovýzkumných a vývojových pracích, zpravodajství a organizace součinnosti letectva a protivzdušné obrany.

K prvnímu setkání s vojenskými představiteli Spolkové republiky Německo na oficiální úrovni došlo v rámci semináře náčelníků generálních štábů k národním obranným doktrínám, který se konal v lednu 1990 ve Vídni. Od té doby se uskutečnila podobná setkání, na kterých byl projednán a poté přijat Program rozvoje vojenských styků mezi ozbrojenými silami SRN a ČSFR. Na základě tohoto dokumentu se ve spolupráci s bundeswehrem zaměřujeme na:

- výměnu informací o stavu a perspektivách rozvoje ozbrojených sil,
- konzultace o otázkách vývoje bezpečnostní a politické situace v Evropě,
- oblast vojenského školství, včetně studia důstojníků ČSA v SRN,
- vědeckou a výzkumnou činnost.

Jedním z prvních pozitivních výsledků vzájemných kontaktů s vojenskými představiteli Rakouska byla dohoda o účasti československých důstojníků v kursech pro pozorovatele a štábní důstojníky jednotek OSN. Při jednáních oficiálních vojenských představitelů byly pak posouzeny oblasti další spolupráce a bylo dohodnuto, že vzájemné styky se zaměří na:

- spolupráci přihraničních útvarů,
- každoroční účast důstojníků na jednom plukovním cvičení,
- analýzu možných oblastí spolupráce na úseku výzbrojního a technického zabezpečení,
- výměnu zkušeností z oblasti vojenského školství a přípravy mírových sil OSN,
- spolupráci zdravotnických služeb, výměnu vojenských hudeb a spolupráci vojenských historických zařízení.

Pokud jde o bývalý Sovětský svaz, dohoda o spolupráci nebyla v důsledku jeho rozpadu podepsána. Počítáme však s jednáním na bilaterální úrovni s jeho jednotlivými republikami. Důraz chceme položit na uzavření smlouvy s Ukrajinou republikou, se kterou jako jedinou z bývalého SSSR, máme společné hranice.

Nejperspektivněji se ukazuje spolupráce ČSA se Severoatlantickou aliancí. Možnosti k tomu dávají zejména výsledky římského summitu NATO a prvního zasedání Severoatlantické rady pro spolupráci. Pro nás je důležitá zejména nabídka podílet se na práci Vojenského výboru aliance a dalších vojenských úřadů Severoatlantické aliance. Chtěli bychom prohloubit dialog o bezpečnostních otázkách, rozšířit kontakty mezi vojenskými představiteli a dosáhnout určitého stupně kompatibility s vojenskými strukturami NATO. Obdobně máme zájem na spolupráci v oblasti vědy, informatiky a ochrany životního prostředí v rámci programu "třetí dimenze". Z toho vyplývá, že s NATO jako celkem i s jednotlivými jeho členskými státy a jejich armádami budeme úzce spolupracovat.

V souvislosti s uvedenými skutečnostmi vojenskopolitického vývoje v Evropě plánovitě přistupujeme k naplňování požadavků naší vojenské doktríny. Její principy jsou aplikovány ve všech dokumentech souvisejících s obranou ČSFR.

K překonání možných rizik vývoje vojenskopolitické situace vyplývá požadavek budování dostatečně silné armády, která by vyjadřovala její přísně obranný charakter, avšak zároveň by svou úrovní a uznávanou bojovou hodnotou a efektivností odstrašila případného útočníka a všeobecně vytvořila předpoklady k tomu, že rizika spojená s agresí jednoznačně převáží nad výhodami, které by útočník agresí mohl získat.

Základní požadavky na výstavbu armády jsou stanoveny vojenskou doktrínou ČSFR. Doktrína ukládá provádět zásadní přestavbu ozbrojených sil s cílem vybudovat armádu výlučně obranného charakteru, schopnou odvrátit ohrožení suverenity ČSFR, odrazit pozemní i vzdušný útok agresora z kteréhokoli směru a na kteroukoli část území státu.

K realizaci stanoveného cíle plánujeme snížit početní stavy ozbrojených sil ke konci 90. let až o dvě třetiny oproti roku 1990 a vytvářet podmínky pro další výrazné zkracování délky základní vojenské služby. Organizační strukturu ozbrojených sil přizpůsobit požadavkům vedení efektivní obrany. Provést zásadní změny v dislokaci vojsk, aby bylo možné zaujmout obrannou sestavu na všech úsecích při

převažujícím rovnoměrném rozmístění sil v obou republikách, minimalizovat rámcování útvarů, zefektivnit výcvik záloh.

Úměrně těmto požadavkům vojenská doktrína ukládá uskutečnit nezbytná opatření přípravy válčiště, novým potřebám přizpůsobit soustavu vojenského školství a provést další opatření v zájmu splnění základních funkcí ozbrojených sil.

Tímto způsobem vojenská doktrína ČSFR představuje souhrn základních limitujících podmínek rozvoje armády. Kromě toho však je nutné mít na zřeteli další limitující faktory, z nichž k nejdůležitějším patří:

- ekonomické možnosti státu,
- početní stavy hlavních druhů výzbroje stanovené Smlouvou o konvenčních ozbrojených silách v Evropě (1435 tanků, 2050 BVP a OT, 1150 děl, raketometů a minometů ráže 100 mm a výše, 345 bojových letounů a 75 úderných vrtulníků),
- přechod na 12měsíční základní službu k 1. 10. 1993 v souladu s usnesením 2. schůze ROS,
- dosažený stav armády ke konci roku 1993.

Vycházejí z uvedených základních požadavků a limitujících faktorů, generálním štábem ČSA a ostatními složkami FMO jsou zvažovány varianty další výstavby armády. Složitost daného procesu vyplývá z nezbytnosti důsledného posouzení všech přijímaných opatření zejména z hlediska očekávaného výsledného efektu.

Rozvoj Čs. armády musí v perspektivě v souladu s vývojem vojenskopolitické situace akceptovat všechny požadavky kladené na ozbrojení síly vojenskou doktrínou a Komplexní strategií obrany.

Za prioritní směry rozvoje se považuje:

- přehodnocení současné skladby ozbrojených sil s cílem dosáhnout jejich vyvážené organizační struktury,
- vytvoření optimálních organizačních struktur pozemního vojska, letectva a PVO k efektivnímu, ale přitom ekonomicky únosnému zabezpečení plnění úkolů,
- přehodnocení dosavadního a dalšího rozvoje vojsk územní obrany,
- uvedení do souladu s potřebami vojsk týlového a technického zabezpečení s orientací na teritoriální princip zabezpečování,
- další snížení početního stavu vojsk,
- rozvoj systémů automatizace velení a řízení, spojovacích systémů, průzkumu a REB,
- zahájení přezbrojování letectva a PVO.

Ve vztahu k makrostruktuře Čs. armády se uvažuje zachovat současný systém velení vojskům, přizpůsobit jej novým strukturám a snížit jeho početní stavy.

Zachovat základní členění armády na pozemní vojsko, letectvo a vojsko PVO.

Pozemní vojsko členit na polní vojsko, vojsko územní obrany a síly rychlého nasazení.

Tyto a další otázky se dále rozpracovávají a podrobněji se jimi budou zabývat následující články. Doufám, že po jejich přečtení najdete i další odpovědi na jednotlivé problémy a přístupy k jejich řešení.